

28 અગ્રિમ આયકર કા ભુગતાન એવં બ્યાજ કી ગણના

Payment of Advance Tax & Calculation of Interest

ઇન્કમ ટૈક્સ એક્ટ કે અનુસાર સખી કરદાતાઓં કો વિત્તીય વર્ષ કે પ્રારમ્ભ મેં હી, ઉસ વિત્તીય વર્ષ કે દૌરાન હોને વાલી આય કા અનુમાન લગાના આવશ્યક હૈ। તથા ઇસ અનુમાનિત આય પર નિર્ધારિત દરોં સે (સખી કટૌતિયોં એવં છૂટોં કો ધ્યાન મેં રહ્યતે હુએ), આયકર કી ગણના કિયા જાના આવશ્યક હૈ। અનુમાનિત આયકર કી રાશિ યદિ વર્ષ 2014–15 મેં 10,000 સે અધિક હૈ, તો નિમ્ન તાલિકા કે અનુસાર, કિશ્ટોં મેં, આયકર જમા કરના ચાહેણે। ઇસ પ્રકાર જિસ વર્ષ આય અર્જિત હુઈ હો, ઉસી વિત્તીય વર્ષ કે દૌરાન 31 માર્ચ તક જમા કિએ ગએ કર, અગ્રિમ કર કહલાતે હૈ।

અગ્રિમ કર ભુગતાન કે લિએ વિત્તીય વર્ષ કે દૌરાન નિયત તિથિ	અંકલિત કુલ અગ્રિમ કર કી કિશ્ટોં (પ્રતિશત મેં)	
	સખી કરદાતા A કો છોડકર	A = અનુમાનિત આય યોજના કે તહેત આને વાલા કરદાતા
15 જૂન	15 %	
15 સિતંબર	30 % (અર્થાત કુલ 45 %)	
15 દિસંબર	30 % (અર્થાત કુલ 75 %)	
15 માર્ચ	25 % (અર્થાત કુલ 100 %)	100 %
31 માર્ચ	એસી આય પર દેય કર, જો 15 માર્ચ કે બાદ અર્જિત હુઈ હો	

- જ અગ્રિમ કર કી કિશ્ટોં ટ્રેજરી, આર.બી.આઈ. યા રાષ્ટ્રીયકૃત બેંક યા અન્ય નિર્ધારિત બેંક મેં ચાલાન નંબર 280 કે સાથ જમા કરની ચાહેણે। એસ.બી.આઈ. મેં ઇન્ટરનેટ સે આનલાઈન આયકર જમા કરને કી સુવિધા ઉપલબ્ધ હૈ।
- જ અગ્રિમ કર કે ભુગતાન કરને મેં ચૂક કરને યા કમ ભુગતાન (નિર્ધારિત કર કે 50 પ્રતિશત સે કમ) કરને પર, ધારા 234B તથા 234C કે તહેત બ્યાજ કે પ્રાવધાન હૈ। સામાન્યતા: બ્યાજ, કર દેય તિથિ સે, ભુગતાન દિનાંક કે બીચ કી અવધિ કે લિએ 1 પ્રતિશત પ્રતિમાહ કી દર સે દેય હોતા હૈ।
- જ વેતનભોગી કર્મચારી કો, પ્રાય: અગ્રિમ કર નહીં જમા કરના હોતા હૈ, કર્યોકી નિયોક્તા દ્વારા અનુમાનિત શુદ્ધ ભુગતાન યોગ્ય આયકર 1/12 ભાગ, સ્ત્રોત પર કટૌતી (TDS) કે રૂપ મેં, માસિક રૂપ સે આયકર વિભાગ મેં કર્મચારી કે નામ સે, જમા કિયા જાતા હૈ, પરંતુ જિનકી વેતન શીર્ષ કે અલાવા અન્ય શીર્ષ સે આય હો, તો વે કર્મચારી અગ્રિમ કર જમા કરને કે ઉત્તરરદાશી હો સકતોં હૈનું।

અગ્રિમ કર કે કમ યા જ્યાદા ભુગતાન હોને પર બ્યાજ કી ગણના

- જ કમ અગ્રિમ કર જમા કરને પર દેય બ્યાજ કી દર 1 પ્રતિશત પ્રતિમાહ યા ઉસકે ભાગ પર સાધારણ બ્યાજ કી ગણના નિમ્ન શર્તોં કે આધાર પર કી જાયેગી
  - કમ ભુગતાન કિયે ગયે કર કી રાશિ, કુલ દેય કર કે 10 પ્રતિશત સે અધિક હો।
  - કમ જમા કી ગઈ રાશિ કે 100 રૂ. કે કિસી હિસ્સે હો નજર અંદાજ કર બ્યાજ કી ગણના કી જાતી હૈ, જેસે કમ જમા કી ગઈ રાશિ 1234 રૂ હૈ તો બ્યાજ કી ગણના કે લિએ ઇસે 1200 રૂ. માના જાયેગા।
  - યદિ અગ્રિમ કર કી કિશ્ટોં કે ભુગતાન મેં કમી, પૂંજી લાભ યા લાટરી, વર્ગ પહેલી આદિ જીતને સે હોને વાલી આય કે સહી અંદાજ નહીં લગા પાને કે કારણ હુઈ હૈ તો એસે કમ ભુગતાન કી રાશિ પર બ્યાજ નહીં લગેગા।
- જ યદિ અગ્રિમ કર કે રૂપ મેં, નિર્ધારિત કર કે 10 પ્રતિશત સે અધિક રાશિ, જમા કર દી ગઈ હો, તો 0.5 પ્રતિશત પ્રતિમાહ કી દર સે (દિનાંક 08.09.2003 સે પ્રભાવશીલ) બ્યાજ, કર નિર્ધારણ વર્ષ કે પ્રથમ દિન (1 અપ્રેલ) સે લેકર, વાપસી કી સ્વીકૃતિ કે દિનાંક, તક આયકર વિભાગ દ્વારા દેય હોણે।
- જ વિશેષ પરિસ્થિતિયો મેં દણ્ડાત્મક બ્યાજ કો કમ કરને યા માફ કરને કે લિએ મુખ્ય આયુક્ત ઔર મહાનિદેશકોં કો

62 | उचित इन्कमटैक्स की गणना कैसे करें ?

ब्याज की गणना कैसे करें ?

यदि अग्रिम कर की किश्तों का कम भुगतान हो तो – कम जमा की गई राशि पर, वित्तीय वर्ष के अन्त (31 मार्च) तक की, अवधि (त्रैमासिकी के लिए 3 माह या मार्च के लिए 1 माह) के लिए 1 प्रतिशत प्रतिमाह की दर से साधारण ब्याज देय होंगे [धारा 234(C)]

७८ यदि कुल भुगतान किया गया आयकर (अग्रिम कर या टी.डी.एस. के रूप में), निर्धारित आयकर से कम हो, तो कम जमा राशि पर, निर्धारण वर्ष के प्रथम दिनांक 1 अप्रैल से वास्तविक भुगतान की तिथि तक की अवधि के लिए 1 प्रतिशत प्रतिमाह की दर से साधारण ब्याज देय होंगे। [धारा 234B]

उदाहरण: मिस्टर एक्स ने गतवर्ष 2012–13 के लिए रु. 10,000 आयकर का अनुमान लगाकर क्रमशः 15 सितम्बर तक रु.3,000 , 15 दिसम्बर तक रु. 3,000 एवं मार्च से पूर्व रु. 4,000 के रूप में 3 किश्तों में, अग्रिम कर का भुगतान किया, परन्तु 10 जुलाई 13 में रिटर्न बनाने पर उनकी कर देयता बढ़कर रु.15,000 हो गई, तो 10 जुलाई को को शेष कुल भुगतान योग्य कर ब्याज सहित की गणना करें।

हल:

अ) कम जमा किया गया शेष आयकर = कुल देय आयकर – भुगतान किया गया कर (धारा 140A के तहत)

$$5,000 = 15,000 - 10,000$$

ब) अग्रिम कर कम जमा होने के कारण ब्याज की गणना (धारा 234C के तहत)

अग्रिम कर की नियत दिनांक	अग्रिम कर के रूप में देय राशि	वास्तविक भुगतान की गई राशि	कम जमा की गई राशि	प्रतिमाह की दर से ब्याज
15.सितम्बर तक	15,000 का 30% = 4,500	3,000	1,500	1,500 X 1% x 3 माह = 45 रु
15.दिसम्बर तक	15,000 का 60% = 9,000	6,000	3,000	3,000 X 1% x 3 माह = 90 रु
15.मार्च तक	15,000 का 100% = 15,000	10,000	5,000	5,000 X 1% x 1 माह = 50 रु
कुल		5,000		185 रु .

स) वित्तीय वर्ष की समाप्ति के बाद निर्धारित आयकर का भुगतान नहीं होने के कारण देय ब्याज (धारा 234B के तहत) वास्तविक भुगतान की अनुमानित तिथि – 10 जुलाई 2013

इसलिये ब्याज = कम जमा की गई राशि X 1 अप्रैल 2013 से 10 जुलाई 13 अवधि X 1 %
= रु. 5,000 X 4 माह X 1 % = रु.200

छ) 10 जुलाई 2013 को कुल भुगतान योग्य कर = शेष आयकर + ब्याज (धारा 234C + धारा 234B के तहत)
5,385 = 5,000 + (185 + 200)

सभी राज्यों एवं जिलों में वितरक नियुक्त करना है, शीघ्र संपर्क करें :

यह पुस्तक हिन्दी, व अंग्रेजी दोनो भाषाओं में उपलब्ध है।

पता – ए.बी.सी. पब्लिकेशन,

प्रकाश फआका के सामने बिजली ऑफिस रोड, फूल चौक, रायपुर (छ.ग.)

Mobile : 0 7771 83 7771

visit us – www.abcpublishation.in, e-mail-contact @abcpublishation.in

